

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 -ISSN-L 2734 - 6889

1

ÎNFIINȚAREA ȘI EXTINDEREA NATO IV. Ce asigurări a primit Gorbaciov?

Prof. Dr. Tiberiu Tudor

ACTUALIZARE: Intr-un interviu acordat postului de televiziune TF1, la 3 decembrie 2022, două zile după întoarcerea de la Washington, președintele Emmanuel Macron a spus :*“Există un lucru care depinde de ucraineni, este problema granițelor. Un lucru pe care trebuie să-l pregătim, și asta am discutat și cu președintele Biden, este **arhitectura de securitate în care vrem să trăim mâine. Trebuie să ne pregătim pentru ceea ce avem de făcut, cum să ne protejăm aliații și statele membre, dând Rusiei garanții pentru propria sa securitate.**”*

Este incontestabil că, în atmosfera de ușurare și destindere din anii 1990-1991, de după retragerea politică a sovieticilor din Europa de Est, a existat o **“cascadă de asigurări de securitate”** [1] transmise atât lui Gorbaciov, cât și stafului său, din partea liderilor occidentali. Ele apar într-o multitudine de înregistrări ale întâlnirilor și convorbirilor liderilor sovietici, americani și vest-europeni, declassificate treptat și publicate în jurul lui 2010 [1], [2].

Trebuie subliniat, de la bun început, că aceste asigurări, chiar dacă înregistrate, nu au luat forma unor documente cu valoare juridică. Ele se desfășurau într-un context geopolitic extrem de fluid, în care Tratatul de la Varșovia (desființat abia la 1 iulie 1991) și NATO coexistau, iar liderii europeni căutau, împreună cu Gorbaciov, edificarea unei noi structuri de securitate, corespunzătoare destinderii treptate care avea loc.

Prima asigurare explicită a venit din partea ministrului de Externe și vice-cancelar al Republicii Federale a Germaniei, **Hans-Dietrich Genscher**, la 31 ianuarie 1990, într-un discurs ținut la Tutzing, în Bavaria, asupra unificării Germaniei: **“Aceasta nu trebuie să ducă la o lezare a intereselor de securitate sovietice. De aceea NATO trebuie să excludă expansiunea teritoriului ei spre est, adică să nu se deplaseze mai aproape de granițele sovietice.”** La 6 februarie 1990, în cadrul întâlnirii lui Genscher cu ministrul de Externe al Marii Britanii, **Douglas Hurd**, Genscher precizează: **“rușii trebuie să aibă o asigurare că dacă, de exemplu, cândva, guvernul polonez părăsește Tratatul de la Varșovia, ei nu se vor alătura NATO”**. Poziția lui Genscher este cunoscută sub numele de **“formula Tutzing”** [3], [4].

Genscher a rămas consecvent în privința acestei viziuni. În **Punctul meu de vedere**, carte publicată în 2015 (slide 1), după izbucnirea războiului civil din Ucraina, Genscher spune: **“În alianța transatlantică există forțe care nu vor să depășească vechile linii de divizare din Europa, ci să le deplaseze spre est... Europa Estică trebuie să includă Rusia. Rusia este o parte a ordinii de pace pan-Europene, ca și OSCE și Carta de la Paris...O stabilizare a ariei OSCE nu poate funcționa fără Rusia și, mai ales, nu poate fi orientată împotriva Rusiei.”** Genscher a pledat mereu pentru cooperare în loc de confruntare, într-o lume multipolară, pentru o **zonă de cooperare de tip CSCE/OSCE extinsă „de la Vancouver la Vladivostok”** [5].

Primul ministru al Marii Britanii, **Margaret Thatcher**, în timpul vizitei lui Gorbaciov la Londra, 8 iunie 1990: **“Trebuie să găsim căile de a da Uniunii Sovietice încrederea că securitatea sa va fi asigurată.”**

Când mareșalul Dimitri Iazov, ministrul Apărării URSS, și-a exprimat, la 5 martie 1991, îngrijorarea asupra unei viitoare extinderi a NATO spre est, **John Major**, noul prim-ministru al Marii Britanii (de la 28 noiembrie 1990) i-a răspuns că **“nu-și poate imagina cum, acum sau în viitor, țările Est-Europene ar putea deveni membre NATO”**.

Președintele Franței, **François Mitterrand**, în vizită la Moscova, 25 mai 1990: “Personal sunt în favoarea unei **demantelări treptate a blocurilor militare...** Întotdeauna le-am spus partenerilor mei NATO: **asumați-vă promisiunea de a nu deplasa formațiunile militare, din teritoriul lor prezent în RFG, spre Germania de Est.**” Mai mult, într-o scrisoare către președintele George W. H. Bush (adresată “Dragă George”), în care relatează discuțiile sale cu liderul sovietic: “Desigur va trebui să nu refuzăm **detalierea garanțiilor** pe care el are dreptul să le aștepte pentru **securitatea țării sale.**”

Președintele **G.H.W.Bush**, la summitul de la Washington/Camp David din 31 mai 1990: „Crede-mă, nu avem nici o intenție, nici măcar în gândurile noastre, de a leza Uniunea Sovietică, în nicio formă.”

În sfârșit, afirmația secretarului general NATO, **Manfred Wörner** în discursul său doctrinar “*Alianța Atlantică și Securitatea Europeană în 1990*” (Bruxelles, 17 mai 1990): “**Faptul că suntem gata să nu plasăm armată NATO în afara teritoriului german dă Uniunii Sovietice o garanție de securitate fermă.**” Aceasta este afirmația pe care președintele Vladimir Putin și ministrul său de Externe, Serghei Lavrov, o citează de obicei în discursurile în care fac referire la asigurările încălcate de leadershipul occidental.

Conform ultimului ambasador al Statelor Unite în Uniunea Sovietică, **Jack F. Matlok**, “primul președinte Bush [G.W.H. Bush, Bush tatăl] l-a asigurat pe Gorbaciov că nu va avea loc o extindere a NATO dincolo de granițele Germaniei unificate, dacă Gorbaciov va permite unificarea Germaniei cu rămânerea ei în NATO”. Matlok a susținut, cu vehemență **[6]**, acest fapt într-o serie de luări de poziție publice, inclusiv în fața Congresului Statelor Unite.

Dacă ambasadorul Matlock se referă la o asigurare directă din partea președintelui Bush, în toate documentele desecretizate până acum aceasta nu există și este probabil să nu existe deloc. Președintele Bush a fost foarte atent să nu exprime personal niciun angajament concret care ar fi închis perspectiva expansiunii Statelor Unite, via NATO, spre Est. Dacă Matlok se referă la o asigurare prin emisarii președintelui, această asigurare există: este faimoasa “**not one inch eastward**” transmisă președintelui Gorbaciov de către numărul doi de la Washington, secretarul de Stat al SUA, James Baker.

În această privință, politica lui Bush față de Gorbaciov a fost o politică duală. De la bun început, în paralel cu asigurările date sovieticilor “not one inch eastward”, în interiorul administrației Bush au existat dezbateri explicite privind **extinderea NATO**. Departamentul Apărării, prin Dick Cheney, propunea o politică a “**ușilor întredeschise**” („door ajar”), în timp ce Departamentul de Stat prefera formula: „discuția asupra extinderii NATO **nu este pe agenda de lucru**”. În cursul administrației G.W.H. Bush a fost adoptată această ultimă abordare, „pentru a nu-i alarma pe sovietici că se crează o alianță nouă împotriva lor”. Viitoarea administrație, Clinton, o va adopta pe a doua, de data aceasta sub binecunoscuta formulă, actuală și azi, a “politicii ușilor deschise”.

Trebuie notat că dualitatea politicii președintelui Bush (acel “two-pronged strategy”, “dual nature of U.S. strategy”**[3]**) era mai degrabă una de precauție și expectativă. Pe plan intern Gorbaciov era sub tirul încrucișat al ultra(conservatorilor) și ultra(liberalilor). Cursul, precaut și el, în plus ezitant, al reformelor lui Gorbaciov putea fi întrerupt în orice moment.

În acest context, toți liderii occidentali se temeau de haos și frânau cursul inexorabil al Istoriei. Ungaria și Polonia tatonau aderarea la NATO — li s-a refuzat (vorbim de 1990/91). Fostele teritorii anexate de URSS în 1940/41 și transformate după război în Republici Unionale Sovietice luptau eroic pentru independență. Occidentalii le temperau. Eliberarea lor nu a venit din Occident, nu a fost în planul Occidentului. A făcut-o Boris Elțîn, care în 1990 nu era în cărțile Occidentului. Toți mizau pe Gorbaciov.

Cea mai elocventă ilustrare a acestei situații este discursul președintelui **G.H.W. Bush** în Sovietul Suprem de la Kiev, la **1 august 1991, [7] (slide 2)**. Bush se întâlnește, la 30 iulie, cu Gorbaciov la Moscova și îl asigurase că îi va consilia pe ucraineni împotriva independenței. La Kiev a refuzat orice contact cu liderii naționaliști.

Deși aplaudat în picioare, discursul președintelui Bush de la Kiev a fost depășit de cursul evenimentelor. El se dovedește, însă, a fi premonitoriu pentru **recrudescența naționalismului xenofob ucrainean, devenit politică de Stat după 2014:**

“...Vă voi spune, mai în detaliu, ce înțeleg americanii când vorbesc despre **libertate, democrație și economie liberă. De nici un termen nu s-a abuzat mai mult și mai cinic decât de aceștia....** Cel mai sigur test prin care judecăm dacă o țară este liberă este gradul de **securitate de care se bucură minoritățile...**Voi vizita astăzi monumentul de la **Babi Iar** — o sumbră și solemnă atenționare a ceea ce se întâmplă când oamenii nu reușesc să-și reprime **oribila pornire spre intoleranță și tiranie.**”

Americanii nu îi vor susține pe cei care vor independență pentru a înlocui o tiranie depărtată cu un **despotism local**. Ei nu îi vor ajuta pe cei care promovează un **naționalism sinucigaș, bazat pe ură etnică**.” Draftul discursului a fost conceput de către Condoleezza Rice, în 1991 consilier pentru problemele sovietice și est-europene în Departamentul de Stat; sintagma **“naționalism sinucigaș”** a fost inserată în draft de către președinte.

Vizita, la memorialul de la Babi Iar (*slide 2*) a fost o atenționare a naționaliștilor de la Kiev asupra descendenței lor ideologice din naționaliștii ucraineni care au participat, alături de naziștii germani, în 1941-1943, la procesul de epurare etnică, prin seria de masacre asupra civililor de altă etnie decât cea ucraineană, în mod special evrei, polonezi și ruși.

Peste trei decenii, sub perdeaua de fum a acelorași „democracy” și “freedom”, acoperind acum alte motivații geopolitice, Washingtonul lui Jo Biden și Bruxellesul Ursulei von der Leyen pledează pentru primirea **“naționalismului sinucigaș”** – problema lui – și **„cu o oribilă pornire spre intoleranță și tiranie”** – problema noastră – **de la Kiev** în Uniunea Europeană și în NATO. **Un naționalism care și-a legiferat genocidul cultural asupra tuturor celor de altă etnie ca politică de Stat** în 2017 prin Legea Educației, reconfirmată în 2022, prin Legea Minorităților Naționale. Iar propagandiștii români ai Kievului preiau discursul insolent al lui Zelenski despre faptul că ei, naționaliștii ultra-xenofobi Kieveni, ar fi apărătorii democrației și libertății (occidentale). Nu există o caracterizare mai precisă a pericolului naționalismului ucrainean, pentru pacea Europei și pentru poporul român în mod special, decât cea din celebrul Discurs de la Kiev al președintelui G.W.H. Bush.

Bibliografie

[1] Svetlana Savranskaia and Tom Blanton, *Who Promised What to Whom on NATO Expansion? What Gorbaciov Heard* – Declassified Documents, National Security Archive, Electronic Briefing Book 613, February 2017.

[2] Svetlana Savranskaya and Thomas Blanton, *The Washington/Camp David Summit 1990: From the Secret Soviet, American and German Files* – Declassified Documents National Security Archive, Electronic Briefing Book No. 320, June 2010.

[3] J. R. I. Shiffron, *Deal or No Deal? The End of the Cold War and the Offer to Limit NATO Expansion*, *Quarterly Journal International Security*, vol. 40, no.4, pp. 7-44.

[4] Frank Elbe, “The Diplomatic Path to Germany Unity”, *Bulletin of the German Historical Institute*, 46 (Spring 2010), pp. 33-46

[5] <https://www.frontiere.info/cooperative-world-order-the-vision-of-hans-dietrich-genscher/>

[6] <https://www.youtube.com/watch?v=fsT80BroCEE&t=1110s>

[7] <https://www.youtube.com/watch?v=hgEB1GB8qAM>

Episodul anterior -- III. Problema Germană – Primul pas al NATO spre Est, în:

26 ian. 2023 <https://www.activenews.ro/opinii/Prof.-Dr.-Tiberiu-Tudor-INFIINTAREA-si-EXTINDEREA-NATO-III--Problema-Germana.-Primul-pas-al-NATO-spre-Est-179212>

26 ian. 2023 <https://www.stiriledeastazi.ro/2023/01/26/prof-dr-tiberiu-tudor-infiintarea-si-extinderea-nato-iii-problema-germana-primul-pas-al-nato-spre-est/>

28 ian.2023 <https://www.desteptarea.ro/problema-germana-primul-pas-al-nato-spre-est/>

29 ian.2023 <https://www.art-emis.ro/analize/infiintarea-si-extinderea-n-a-t-o-3>

01febr.2023 <https://ziarulnatiunea.ro/2023/02/01/problema-germana-primul-pas-al-nato-spre-est/>

Dacă veți considera inoportune sau banale aceste informații (pe care le transmit, Bcc, unor înalți ierarhi, personalități culturale și politice, instituții și mijloace de informare în masă), rog să mă preveniți sau să blocați adresa mea de mail pe computerele sau serverele dumneavoastră. Cu considerație, T. Tudor.

Spre o Zonă de Cooperare de la Vancouver la Vladivostok

Genscher - Punctul Meu de Vedere

Pentru conformitate – Tiberiu Tudor

Gorbaciov - Thatcher

Gorbaciov - Mitterrand

Președintele G.W.H. Bush la Kiev – 1 august 1991

Discursul în Sovietul Suprem

Discursul de la Babi Iar

Pentru conformitate – Tiberiu Tudor

Monumentul de la Babi Iar